

Elverum, 1.2.19

Til Klima- og miljødepartementet

Innspill til stortingsmelding om kulturminner fra Anno museum, Elverum.

Benytte museenes kompetanse i kulturminnevernet

Den nye regionreformen gir generelt større ansvar for viktige samfunnsoppgaver til fylkeskommunene. Det skjer en sentralisering i de nye fylkeskommunene til administrative sentra og det blir større geografiske områder som skal styres fra de nye sentrene. I arbeidet ute i kommunene kan museene bidra med lokalkunnskap og relevant kompetanse innenfor kulturminner og historie, spesielt innenfor byggeskikk og bygningsvern. Museenes desentraliserte struktur gir bred lokalkunnskap som vil være til stor nytte for private og offentlige eiere av bygninger. Dette vil være viktige bidrag i forvaltningen av denne kulturarven og vil ofte gjøre nyttig arbeid for fylkeskommunen i slike saker.

Anno museum ønsker at fylkeskommunen skal benytte museenes lokal- og fagkompetanse på relevante fagfelt, ved at fylkeskommunene inngår avtaler med museene om forvaltningsmessige oppgaver.

Etablere bygningsvernrådgivere ved museene

Hedmark og Oppland slås sammen til Innlandet. Oppland har i flere år hatt en ordning med bygningsvernrådgivere som er finansiert med midler fra fylkeskommunen, kommunene og museene. Denne ordningen har hatt som mål å veilede og inspirere kommuner og private eiere om å ta bedre vare på bygningsarven. Suksessen med ordningen har vært den desentraliserte plasseringen av bygningsvernrådgiverne. Tilgangen på råd har vært lett og rådgiverne har også hatt mulighet til å følge med på utbyggings- og vedlikeholdsprosjekter i sin region. Rådgiverne har gitt råd og veiledning i søknadsskriving til offentlige støtteordninger for bygningsvedlikehold.

Anno museum ønsker at det etableres en ordningen med bygningsvernrådgivere plassert i museene.

Videreføre bevaringsprogrammene hos Riksantikvaren/fylkeskommunene

I regi av Riksantikvaren har det vært gjennomført en rekke bevaringsprogrammer som ruinprosjektet, stavkirkeprosjektet, teknisk-industrielle kulturminner osv. Flere av programmene er gjennomført,

mens andre har et mål om fullføring i 2020. Målet har vært å heve vedlikeholdet til et definert nivå. Generelt stiller klimaendringer nye krav til vedlikehold av tre, mur og tekniske innretninger. Dette gjelder både fagkompetanse til vedlikeholdets utførelse og til omfanget av vedlikeholdsobjekter.

Anno museum ønsker at bevaringsprogrammene evalueres, videreføres og tilpasses de nye klimautfordringene, særlig for trebygninger, middelalderruiner og teknisk-industrielle kulturminner. Den store og verdifulle bygningsarven som museene forvalter, trenger en stort vedlikeholdsløft. Behovet for vedlikehold her øker i takt med endringen i klimaet.

Utvide ordningen med vedlikeholdsmidler for freda bygninger på museene

I dag omfatter ordningen med vedlikeholdsmidler til freda bygninger ikke freda bygninger på museene. Museene har to typer freda bygninger: tilflyttede, fredete bygninger og fredete bygninger på rot. Sett i lys av det økte behovet for vedlikehold som følge av klimaendringer, er det et skrikende behov for mer midler til slikt vedlikehold også i museene.

Anno museum ønsker at ordningen for vedlikeholdsmidler også skal omfatte freda bygninger på museene.

Bruk museene til formidling av kulturarven

Når det gjøres arkeologiske funn, blir funnene sjelden formidlet nær det lokalmiljøet som de er funnet. Derfor bør det etableres en arbeidsform som gjør at formidlingen av nye funn blir tilgjengeliggjort hos museene. Museene driver forvaltning av samlinger, forskning og formidling, og det vil bedre samarbeidet lokalt om fylkeskommunenes kulturvern avdelinger betrakter museene som formidlingsarenaer for arkeologiske funn. Det kan også være formålstjenelig å bruke museenes kompetanse og lokaler også for andre formidlingsformål.

Formidling av arkeologiske funn formidles i samarbeid med lokale museer, for å øke forståelse og interesse for bevaring av arkeologiske funn og den historie de kan formidle.

Museenes kompetanse i by- og tettstedsutvikling

Museenes lokalkunnskap er en viktig ressurs i arbeidet med å bygge lokal identitet og tilhørighet. I by- og tettstedsutvikling er museenes kompetanse klare til å bistå i dette arbeidet. Fylkeskommunen bør etablere samarbeidsavtaler og –former som tar i bruk museenes kompetanse i kulturhistorie og formidling. Kulturminner og historiske begivenheter bidrar til å styrke identitet og samhold. Museene har kunnskap som kan utnyttes i tettstedsutvikling.

Fylkeskommunene og kommunene bør benytte museenes lokalkunnskap om kulturminner og historie i arbeidet med by- og tettstedsutvikling.

Endringer i klimaet krever ekstraordinære vedlikeholdstiltak for bygningsarven

Museene har hundrevis av antikvariske bygninger som krever ekstraordinære vedlikeholdstiltak i forbindelse med at klimaet blir våtere. Alle typer bygninger i tre og mur blir påvirket i negativ retning

av et fuktigere klima. Dette krever at både kompetanse på bygningsvernet styrkes og at vedlikeholdsvolumet må økes på museene.

Museene må få tilført større økonomiske rammer for å øke håndverkerkompetansen og for å utføre vedlikehold på flere antikvariske bygninger.